

Autovadītāju riska vadība — labas prakses piemēri

Autotransporta nozarē, tāpat kā citur, ir svarīgi pievērst uzmanību darba apstākļiem, lai nodrošinātu kvalificēta un motivēta darbspēka piesaisti. Dažas nozarei raksturīgas īpatnības apgrūtina riska vadību salīdzinājumā ar citām nozarēm. Tomēr, ja ņem vērā nozares specifiku, autovadītājiem raksturīgās īpašības un darba stilu, riska vadību var veiksmīgi īstenot. ES Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra ir publicējusi ziņojumu par gadījumu izpēti autovadītāju riska vadības jomā (¹). Aplūkojot gadījumus, ir aprakstītas daudzas dažādas iniciatīvas un intervences veidi autovadītāju aizsardzībai.

Autovadītāji strādā patstāvīgi un tālu prom no bāzes. Bieži vien viņi ir pašnodarbināti, un nereti viņiem ir ievērojama autovadītāja darba pieredze. Tas nozīmē, ka ar viņiem ne vienmēr ir viegli sazināties, konsultēties un panākt viņu līdzdalību; bez tam viņi ne vienmēr ir gatavi mainīt savus paradumus. Tomēr tieši pašu autovadītāju iesaistīšana problēmu risināšanā, izmantojot viņu pieredzi, var nodrošināt vislabākos rezultātus. Ir tikai svarīgi paredzēt pietiekami daudz laika izmaiņu apspriešanai, plānošanai, pārbaudei un ieviešanai.

© iStock

Autovadītāju pieredzi var arī likt lietā, aicinot viņus darboties ideju propagandēšanā, kā arī pildīt instruktoru vai padomdevēju funkcijas.

Riska vadībā jābūt iesaistītiem klientiem un ieinteresētajām pusēm. Autovadītāji, kas veic piegādes, nestrādā izolēti, bet gan kā ķēdes posms. Autovadītāju darba devējiem ne vienmēr ir viegli nodrošināt savu darbinieku drošību laikā, kad tie strādā klientu objektos. Konkurence nozarē, savukārt, nemotivē pārvaldājumu uzņēmumus izvīzīt klientiem prasības, kas saistītas ar risku vadību. Sabiedriskā transporta līdzekļu vadītājiem risku, kam vajadzīgi risinājumi, rada arī pasažieri. Riska vadībā iesaistāmo pušu vidū var būt:

- uzņēmumi, no kuriem tiek izvestas preces un uz kuriem tās tiek nogādātas;
- pasažieri un skolēni;
- par ceļu satiksmes drošību atbildīgās grupas, satiksmes ministrijas, policija, tiesa utt.

Lielie darba devēji var noteikt darba drošības un veselības aizsardzības standartus, kas jāievēro piegādes uzņēmumiem, un tas var būt stimuls mazajiem uzņēmumiem ievērot šos standartus, strādājot arī ar citiem klientiem.

Darba drošības un veselības aizsardzības risinājumu īstenošana, piemēram, pasākumi drošākai braukšanai, var prasīt papildu laiku. Tas jāņem vērā gan organizējot, gan plānojot darbu. No otras puses, ieviešot piesardzīgu braukšanu, var samazināt degvielas patēriņu un panākt izmaksu ietaupījumu.

Apmācība, kvalifikācijas celšana un procedūru pienācīga ievērošana autovadītājiem ir ļoti svarīga, bet šie uzdevumi jāiekļauj organizatoriskā sistēmā, kuras mērķis ir novērst risku un kurai ir skaidrs vadības uzdevums.

Jāņem vērā visa veida izmaiņu ietekme uz darba drošību un veselību. Piemēram, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas vadītāju kabīnēs var izmantot arī vadītāju drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanai.

Jāņem vērā darbaspēkam raksturīgā dažādība — piemēram, gados vecāku un jaunāku darbinieku, sieviešu autovadītāju un no ārvalstīm iebraukušu darbinieku vajadzības.

No gadījumiem izrietošie galvenie secinājumi

- Autovadītāji bieži ir pašnodarbinātas personas — ar lielu pieredzi un pieradumu strādāt patstāvīgi. Tāpēc cita starpā:
 - jānodrošina tāda attieksme, kas pamatojas uz praksi, bet nav aizbildnieciska;
 - jāizmanto vietas, ko autovadītāji bieži apmeklē — automobiļu pieturvietas uz automaģistrālēm utt.;
 - jānodrošina, lai padomi un risinājumi izrietētu no autovadītāju praktiskās pieredzes, piemēram,
 - iesaistot autovadītājus riska novērtēšanā un risinājumu izstrādē;
 - iesaistot autovadītājus ideju propagandēšanā, kā padomdevējus u.tml.;
 - paredzot pietiekami daudz laika risinājumu izstrādei un izmaiņu ieviešanai.
- Riska mazināšanas risinājumos ir jāiesaista pasūtītāji, klienti un iesaistītās puses:
 - piegādes ķēdē — piegādātāji, objekti, uz kuriem preces tiek piegādātas, utt.;
 - pasažieri un skolēni;
 - par ceļu satiksmes drošību atbildīgās grupas, sakaru ministrija utt.
- Lielas organizācijas var noteikt darba drošības un veselības aizsardzības standartus, kas jāievēro transporta uzņēmumiem, ar kuriem tiem ir līgumattiecības. Tas, savukārt, var stimulēt mazos un vidējos uzņēmumus ievērot šos pašus standartus.

(¹) European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA), *Managing risks to drivers in road transport: good practice cases*, EU-OSHA.

- Ieviešot autovadītāju kabīnēs jaunu tehnoloģiju, to var izmantot arī darba drošības un veselības aizsardzības mērķiem, piemēram, lai autovadītāju rīcībā būtu jaunākā informācija un tiktu ievērots piegādes grafiks.
- Darba drošības un veselības aizsardzības risinājumu ievērošana var prasīt vairāk laika uzdevumu izpildei, tāpēc
 - tas jāņem vērā, organizējot un plānojot darbu;
 - tas jādara zināms arī klientiem.
- Piemēram, piesardzīgas braukšanas paņēmieni apmācība jāiekļauj organizatoriskā sistēmā, kuras mērķis ir novērst risku un kurai ir skaidrs vadības uzdevums.

Vairāki pētījumi pasažieru pārvadājumu jomā ir veltīti tam, kā novērst vardarbību, tostarp skolēnu vardarbību pret autovadītājiem. Šādai vardarbībai var būt vairākas sekas: spriedze un traumas personālam, autobusiem nodarīti bojājumi, augstāks ceļu satiksmes negadījumu risks. Svarīgi ir riska situāciju novēršanā iesaistīt pašus bērnus. Ziņojumā apskatīti šādi situācijas risināšanas paņēmieni:

- partnerattiecību veidošana ar skolām, likumpārkāpumu novēršanas programmām, policiju un par satiksmi atbildīgajām iestādēm;
- bērnu iesaistīšana, piemēram,
 - veicot bērnu vidū lomu spēles, lai noteiktu problēmas un risinājumus;
 - bērniem uzņemoties konkrētus uzdevumus kārtības nodrošināšanai autobusos;
 - veicot kopīgu autovadītāju un bērnu apmācību vienotas izpratnes gūšanai;
- vienotas pieejas īstenošana, iesaistot skolas arī notiekošajā ārpus skolas vārtiem;
- par kārtības ievērošanu atbildīgo personu nodrošināšana — palīgi, kas strādā kopā ar biļešu kontrolieriem;
- aizsargpārklājumi sānu logiem, no pasažieriem norobežotas vadītāju kabīnes, videonovērošana, izsekošanas sistēmas un radiosavienojumi problēmu ātrai novēršanai;
- personālam pieejamas juridiskās palīdzības un padoma nodrošināšana pēc stargadījuma.

Gadījumu izpēte parāda, ka var veikt vairākus pasākumus, lai kontrolētu risku un uzlabotu autovadītāju drošību. Šo pasākumu rezultātā var uzlabot arī klientu un pasažieru drošību un radīt finanšu ietaupījumu pārvadātājiem.

Piemēri

Vācijā īstenotais projekts *DocStop* tika uzsākts, lai uzlabotu **medicīnisko palīdzību profesionāliem autovadītājiem tālbraucējiem** darba vietā. Atpūtas vietas uz automaģistrālēm darbojas kā *DocStop* centri ar ārstu tīklu, kurā autovadītājs var ērti vērsties pēc konsultācijas, atrodoties ceļā un īpaši nenovirzoties no darba grafika.

Uzņēmumā *Arla Foods*, Dānijā, vadība sadarbībā ar autovadītājiem ir izstrādājusi programmu informācijas vākšanai **par darba apstākļiem vairāk nekā 500 dažādās iekraušanas vietās**. Šī informācija ir apkopota uzņēmuma IT sistēmā, kas dara to pieejamu autovadītājiem,

© David Tijero

izdrukājot dienas maršrutu. Pieejamā informācija satur arī ar klientiem noslēgtās vienošanās. Autovadītājiem bija svarīgi, ka informatīvajos materiālos tika ņemts vērā autovadītāju lasītprasmes līmenis, kā arī piegāžu veikšanai atvēlētais ierobežotais laiks.

Uzņēmums *Shell Transport* Dānijā, prasa, lai **uzņēmēji ievērotu uzņēmuma kvalitātes un drošības standartus**. Tie galvenokārt attiecas uz ziņošanu par nelaimes gadījumiem un traumām, autovadītāju apmācību un instruktāžu, un to, kāda vieta drošībai ir ierādīta paša līgumdarba izpildītāja uzņēmuma organizatoriskajā darbībā. Programmas ievērošana tiek stingri kontrolēta.

Londonas satiksmes uzņēmums *Transport for London* piedāvā piemērotus darba apstākļus **sievietēm autobusu vadītājām** efektīvākai darbinieku piesaistīšanai. Sieviešu autovadītāju atbalstam autobusu bāzēs darbojas padomdevēji, daļēji tiek segti bērnu aprūpes izdevumi un ir ierīkotas sievietēm paredzētas telpas. Personālam ir pieejama apmācība, un vadība ir uzsvērusi, ka tā necietīs nekādu diskriminējošu attieksmi. Tiek turpināts darbs, lai risinātu tādus jautājumus kā elastīgs darba grafiks. Cits piemērs liecina par to, ka pēc pētījuma veikšanas Spānijas arodbiedrība CCOO izstrādāja ieteikumus par sieviešu autovadītāju formastērpiem.

Francijas satiksmes uzņēmums *Prevost*, veicot dažādus pasākumus, rosināja autovadītājus **nepārsniegt ātrumu 80 km/h**, rezultātā panākot mazāku degvielas patēriņu un CO₂ emisiju, kā arī uzlabojot autovadītāju veselību un darba drošību. Daļa no ietaupījumiem tika novirzīta darbiniekiem. Iniciatīvas veicināšanai tiek izmantotas uzlīmes uz transportlīdzekļiem.

Plašāka informācija

Pilns ziņojuma teksts ir pieejams angļu valodā Aģentūras tīmekļa vietnē http://osha.europa.eu/en/publications/reports/managing-risks-drivers_TEWE11002ENN/view, kur to var lejuplādēt bez maksas.

Šī fakto lapa ir pieejama visās ES valodās vietnē <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPĀNIJA
Tālrunis: +34 944794360, fakss: +34 944794383
e-pasts: information@osha.europa.eu

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pārpublicēt atļauts, norādot avotu. Printed in Belgium, 2011

